

Till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Bostadslösa EU-medborgare som vistas i Rinkeby-Kista stadsdelsområde

Svar på skrivelse från Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP)

Förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet utgör svar på skrivelsen.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektörUlrika Axelsson
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

I en skrivelse daterad 12 december 2013 önskar Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP) att förvaltningen ska se över möjligheterna att hjälpa bostadslösa EU-medborgare som vistas i stadsdelsområdet. Birgitta Hald-Svensson m.fl. frågar också om ett preliminärt boende – en filial till Vinternatt – skulle kunna öppnas i stadsdelsområdet.

I tjänsteutlåtandet redogör förvaltningen för gällande regelverk. EU-medborgare som har uppehållsrätt och är arbetstagare, egenföretagare och arbetsökande har större möjligheter att få hjälp från socialtjänsten jämfört med övriga EU-medborgare som har uppehållsrätt men inte är ekonomiskt aktiva enligt ovan och EU-medborgare som saknar uppehållsrätt. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och förvaltningen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta skulle kunna innebära att den enskilde, efter ansökan och under förutsättning att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, beviljas enstaka bidrag till matpengar, logi samt en biljett hem.

Det ankommer inte på respektive stadsdelsförvaltning att upprätta särskilda boenden för bostadslösa EU-medborgare som vistas i stadsdelsområdena. Förvaltningen hänvisar till de dag- och nattverksamheter som har verksamhetsbidrag från Stockholms stad.

Skrivelsen

En skrivelse från Birgitta Hald-Svensson m.fl. inlämnades till stadsdelsnämnden vid dess sammanträde den 12 december 2013. Nämnden uppdrog åt förvaltningen att bereda ärendet. Skrivelsen är av följande lydelse.

”Miljöpartiet föreslår att stadsdelsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att kolla upp vilka möjligheter vi har att hjälpa medborgare från EU som inte har bostad men som befinner sig i vår stadsdel. Vi har bland annat en grupp rumänska romer som är i akut behov av bostad. Finns det möjlighet att öppna ett preliminärt boende för dom individer som inte har tak överhuvudet. Kan man öppna en filial till Vinternatt hos oss?”

Förvaltningens synpunkter

Fri rörlighet för EU-medborgare som vistas i Sverige tillfälligt

När rörlighetsdirektivet (direktiv 2004/38/EG) infördes i svensk rätt fick EU-medborgare en nästintill obegränsad rätt att vistas i Sverige för tidsperioder på upp till tre månader. Det enda som krävs är att EU-medborgare vid inresan kan uppvisa ett giltigt pass eller identitetskort där medborgarskapet framgår.

Fortsatt vistelse i Sverige efter tre månader

Efter tre månader inträder kravet på uppehållsrätt. Vad gäller uppehållsrätt går det en tydlig skiljelinje mellan de EU-medborgare som är arbetstagare, egenföretagare och arbetsökande och de som inte är det. Enligt 3 a kap. 3-4 §§ Utlänningslagen (UtlL) har en EU-medborgare uppehållsrätt och rätt att vistas i Sverige under längre tid än tre månader om han eller hon uppfyller något av följande kriterier:

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige för sig själv och familjemedlemmarna
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige för sig och familjemedlemmarna
- är familjemedlem till en EU-medborgare som har uppehållsrätt enligt ovan.

För EU-medborgare som saknar uppehållsrätt gäller – i likhet med det som gäller för andra utlänningar – bestämmelserna om krav på uppehållstillstånd och risk för avvisning om sådant tillstånd saknas. Avvisning kan också ske om EU-medborgare efter inresan till Sverige visar sig utgöra en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

EU-medborgares möjlighet till stöd från socialtjänsten

Stockholms stad erbjuder stöd i olika former till personer som är hemlösa. Staden ger även bidrag till föreningar som bedriver dag- och nattverksamhet för hemlösa. Vissa av verksamheterna är öppna för EU-medborgare som befinner sig i hemlöshet eller annan utsatt situation. Samlad information om detta finns att tillgå på www.stockholm.se/stodtillhemlosa. Med anledning av omfattningen bostadslösa EU-medborgare har staden förstärkt sin uppsökarfunktion. Den som är orolig en enskild person som vistas i offentlig miljö kan kontakta stadens uppsökarenhets jourtelefon 08-508 25 673.

Vid ekonomiska problem under de första tre månaderna i Sverige

EU-medborgare som *tillfälligt* vistas i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat (Stockholm stads riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, s. 53).

EG-rätten ger inte icke yrkesverksamma EU-medborgare några sociala rättigheter i andra medlemsländer vid kortare vistelser än tre månader. Sådana rättigheter kan dock finnas enligt nationell lagstiftning. Enligt socialtjänstlagen är kommunen skyldig att pröva en ansökan även från en person som saknar hemvist i vistelsekommunen (Socialstyrelsen: EG-rätten och socialtjänsten, s. 43). I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Här gäller kommunens yttersta ansvar, vilket i det enskilda fallet kan innebära enstaka bidrag till matpengar, logi samt en biljett hem (Stockholms stads riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, s. 53, och www.stockholm.se/stodtillhemlosa).

Ekonomiska problem vid fortsatt vistelse i Sverige när tre månader passerat EU-medborgare *med uppehållsrätt* ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare i fråga om rätt till ekonomiskt bistånd. Det gäller även EU-medborgares familjemedlemmar, oavsett om de är EU-medborgare eller ej. Socialtjänsten tar ställning till om förutsättningarna för försörjningsstöd är uppfyllda, om behovet av bistånd kan tillgodoses på annat sätt och vilket bistånd som ska beviljas. Socialtjänsten måste också pröva om EU-medborgaren har flyttat sitt egentliga boende och hemvist till kommunen (Stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, s. 53-58).

EU-medborgare som vistas i Sverige efter tre månader och *saknar uppehållsrätt* har inte rätt att vistas i landet. Dessa personer har inte heller rätt till ekonomiskt bistånd annat än i akuta situationer. Återigen gäller kommunens yttersta ansvar, vilket kan innebära enstaka bidrag till mat, logi och en biljett hem. Ett avslag på en ansökan om bistånd får inte leda till att ett barn far illa (Stockholm stads riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, s. 53-59 och www.stockholm.se/stodtillhemlosa).

Förvaltningen får påminna om att tanken med EU:s rörlighetsdirektiv är att unionsmedborgarna ska kunna röra sig fritt mellan medlemsstaterna på ungefär samma sätt som inom sina hemländer. Uppehållsrätten har dock villkorats för vissa personkategorier för att unionsmedborgarna, vid bruk av den fria rörligheten, inte ska bli en belastning för ett lands sociala biståndssystem.

EU-medborgare som har uppehållsrätt och som är arbetstagare, egenföretagare och arbetssökande har bättre möjligheter till hjälp från socialtjänsten jämfört med övriga EU-medborgare som har uppehållsrätt men inte är ekonomiskt aktiva enligt ovan och EU-medborgare som saknar uppehållsrätt.

Det ankommer inte på respektive stadsdelsförvaltning att upprätta särskilda boenden för bostadslösa EU-medborgare som vistas i stadsdelsområdena. Förvaltningen hänvisar till de dag- och nattverksamheter som har verksamhetsbidrag från Stockholms stad.
